

Глас

„...Народно-ослободилачка војска је највеличанственија тековина наше народно-ослободилачке борбе... Друго пленарно заседање Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије с пуним правом верује да ће наше највише војничко руководство на челу са Врховним командантом другом Титом и у будуће водити нашу слободу Народно-ослободилачку војску из победе у победу, све до коначног истеривања окупатора из наше земље и уништења свих његових помагача.“
(Из одлуке бр. 4 II Заседања АВНОЈ-а о признању и захвалности НОВ)

ОРГАН ОБЛАСНОГ ОДБОРА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ФРОНТА ЗА БОСАНСКУ КРАЈИНУ

Год. II

4 септембар 1944

Број 20

ОСИГУРАЈМО НАШУ ВОЈСКУ ХРАНОМ ЗА ПОСЛЕДЊЕ БИТКЕ

Ми данас ништа на свијету тако не волимо као своју јуначку војску.

У њеним редовима боре се наша браћа и сестре, наши синови и кћери, наши очеви — цвијет нашег народа. Она је одбранила наше животе, домове, част. Она се својим безбројним биткама и подвизима светила, и свети непрестано, за страховите злочине почињене над нашим народом. Наши српски, муслимански и хрватски борци, заједнички пролијевајући крв за нашу заједничку ствар, ковали су братство између себе и тиме братимили своје, некад отуђене и завађене, очеве и браћу у позадини; нашим народима они су стално свијетлили пред очима као путоказ братства и јединства — главне залог нашег ослобођења и среће. Пушка и митраљез у руци нашег борца, заједно са напорима нашег народа, омогућила је све политичке тековине наше борбе. Славне побједе читаве наше војске, заједно са славним побједама народа у позадини, довеле су до оног великог дана у Бихаћу када је створен АВНОЈ; из тих побједа никле су и историјске одлуке Другог засједања АВНОЈ-а: као заједничко дјело наших народа и наших бригада и дивизија, и под њиховом будном стражом, родила се и свијетла будућност наше Војске и Херцеговине, донесене су одлуке Другог засједања ЗАВНОБ-а. Наша војска била је она сила која је заједно са својим народом учинила да данас о нашој Југославији читав свијет говори са дивљењем и поштовањем. Наша војска, данас толико моћна и прекаљена, биће она снага која ће, уз још већу помоћ народа, добити и ове последње битке — извојевати нам слободу, сретан живот и једно од најчаснијих мјеста у свијету.

Ето, зато ми своју војску пазимо као зеницу свога ока. Зато нам је она најсветија тековина борбе. Одатле она наша силна љубав према њој, љубав која је једнако проговарала и проговара кроз њежне поклоне наших омладника и жена као и кроз широке кампање читавог народа за помоћ нашој војсци.

Овогодишња жетва већ је углавном дигнута са наших поља. Ми смо свјесни да су наши борци били они који су нам и овога пута омогућили да засијемо и да пожањемо. Ми знамо да нас је овом богатом жетвом у првом реду наградила наша војска — и читав наш народ спреман је да награди њу, своју војску, широком руком за све

Позив Врховног команданта НОВ и ПОЈ, маршала Тита, домобранима и заведеним четницима да напусте окупатора и прелазе у редове НОВ и ПОЈ

Претсједник Националног комитета ослобођења Југославије и Врховни командант НОВ и ПОЈ, маршал Тито, упутио је слиједећи последњи позив свим заведеним слугама окупатора:

Иако је већ неколико пута упућен позив свим хрватским домобранима, словенским домобранима, и заведеним четницима, да напусте окупатора и пређу на страну Народно-ослободилачке војске, ипак изгледа да тај позив они, којима је упућен, нису схватили озбиљно и нису свјесни посљедица које их чекају по свршетку рата.

У вези с тиме изјављујем слиједеће:

1. Сви они који се затеку послје 15 септембра 1944 у војним формацијама домобранства, четника и других, и боре се против Народно-ослободилачке војске, биће изведени пред ратни суд и суђени као издајници народа и кажњени најстрожијом казном. Као олакшавајућа околност узимаће се у обзир, али само за појединце, неке нарочите тешкоће да пређу на вријеме у Народно-ослободилачку војску.

2. Прелажење на страну Народно-ослободилачке војске или предавање оружја или спреме, може се вршити свугдје гдје има наших јединица Народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије. Све наше јединице добиле су о томе тачне инструкције.

3. Нама је врло добро познато, да су се сложиле усташе и неке реакционарне присталице Мачека да се чим више појачава домобранство, да се не предаје Народно-ослободилачкој војсци, већ да до краја издржи на страни окупатора, да сачека Савезнике помоћу којих ће преузети власт у Хрватској и спријечити Народно-ослободилачку војску Југославије и народно-ослободилачки покрет да остваре све циљеве за које се боре. Сваки онај, који вјерује тим глупостима, јако ће се преварити.

1. Савезници неће да се мијешају у наша унутрашња питања;

2. Народно-ослободилачка војска и партизански одреди Југославије бори се на страни Савезника против истог непријатеља;

3. Савезници неће помагати издајнике већ народ који се борио и бори против окупатора;

4. Нико нас неће спречавати да казним издајнике народа и слуге окупатора;

5. Сви они који намјеравају помоћи домобранце, четнике и друге да служе и даље окупатору, исто тако ће доћи пред ратни суд и бити кажњени;

Позивам последњи пут све заведене који служе окупатору и слушају издајнике, да се тргну и да барем у последњем моменту донекле исправе свој злочин према народу.

Претсједник Националног комитета ослобођења Југославије и Врховни командант НОВ и ПОЈ

Маршал Југославије ТИТО

8 VIII 1944 год.

њене жртве и напоре; ми смо спремни да нахранимо своје несебичне борце да би њихови ударици у овим последњим бојевима били што моћнији. Јер са овом жетвом дошли су и дани наше скоре побједе. Окупатор и све његове слуге редом ничим више не могу да одложе свој скорби смртни час. Црвена армија већ је у Букурешту, пред Варшавом, пред границама Пруске, а англо-америчке војске пред Белгијом и Немачком. У нашој земљи битка се води од Соче до Београда. И, као што год наши славни борци чине данас чуда од јунаштва, тако и ми треба да је помогнемо сви, свиме и свачим — за своју слободу, за своју срећу.

План прикупљања средстава за војску, који је израдио наш Обласни НОО, сви ми треба да брзо и организовано

претворимо у дјело; да нашим јуначким бригадама осигурамо што издашнију, редовиту исхрану и резерве хране. Сваки домаћин треба да буде још несебичнији него досада. Свако село, сваки округ на Крајини треба да се натјече ко ће више дати за војску, ко ће више учинити за побједу. Сви наши НОО и, све наше организације, женске, омладинске и организације НОФ-а, подједнако су данас позване на овај свети посао. Пред све њих поставља се још једанпут задатак повезаног и јединственог рада. Извршимо тај задатак са истом оном дисциплином, организованшћу и пожртвовањем које наши борци даномице показују на положајима. У садашњим часовима, то ће бити наш најдрагоцјенији допринос за слободу, за наш нови живот у нашој новој држави.

Учешће ливањских Муслимана у народно-ослободилачкој борби

Муслимани Ливна могу се без икаквог претјеривања истакнути као један свијетло примјер свим Муслиманима Босанске Крајине. Они су се од почетка народно-ослободилачке борбе држали часно, улазећи у њу све више, да се на концу дигну сви листом и заједно са осталом браћом придонесу свој прилог за нашу заједничку слободу.

Долазак тзв. НДХ Муслимани Ливна примили су са пасивним посматрањем. У исто вријеме дошле су у Ливно и талијанске фашистичке трупе, па је сваком грађанину било одмах од почетка јасно да ту нема ни говора о каквој самосталности. Када су усташе почеле да хапсе Србе, да их злостављају и одводе из Ливна, широке масе Муслимана нису знале за њихово убијање, јер се оно вршило ван граница ливањског среза. Али када су сазнале за та злодјела, настало је право запрепаштење и негодовање. Муслимани су настојали на све могуће начине да спасу своју српску браћу. Само као један примјер тога негодовања навешћу овдје случај Салиха Бурсе, ливањског радника, који је имао смјелости да гласно позива на узбуну говорећи: »Ко је Муслиман, тај нека спасава невину дјецу и жене од крвошопства!« Муслимани су тако и поступали и спасили читав један транспорт српских жена и дјеце, одведавши их и смјестивши у мектеб.

На позив усташа да Муслимани ступају у њихове редове, одазвала су се у Ливну свега двојица Муслимана. Зато су нас усташе почеле одмах да мрзе и презиру. Не обазирајући се на усташку пропаганду и разне понуде, Муслимани су се све тјешње међусобно збијали и одбијали од себе све усташко.

Ливањски Муслимани били су још отприје задахнути слободарским духом. Они су се са оружјем у руци одупрели аустријској окупацији 1878 г. и у својим рукама дуго држали тврђаву те су вољели и погинути него пасти у швапско робље. Бранећи свој град, многи су у борби изгинули, а многи од окупационих власти јавно стријељани. И баш ради тога што су у себи гајили слобдарску и демократску мисао, ливањски Муслимани, још 1941 године, кренули су правим путем. У првим редовима кренула је муслиманска омладина Ливна, а с њом и старији. Не хајајући за разна усташка обећања и велику силу талијанске војске, наша омладина кренула је без страха у шуму, основавши свој партизански одред за Цинцаром, док су остали преузели на себе дужност сакупљања хране, оружја, муниције и остале помоћи. Талијанске окупаторске власти, увиђајући опасност од ступања Муслимана у борбу, почеле су са интернирањем у талијанске логоре да би тиме народ престрашила. Мјесто страха, народ је још више пригрлио

народну борбу. Послије одласка талијанске војне снаге из Ливна, сву власт преузимају усташки крвници. Збогласни Францетић, Шимић и Бобан ударају стопама својих талијанских господара и врше још звјерскије злочине и насиља. Они одмах хапсе велики број грађана, нарочито Муслимана, отпремају их под својим познатим терором под пријекти суд у Сарајево, уз велику оружану пратњу. Они су се надали да ће тиме прекинути сваку везу са нашим одредом и угушити даљње ширење народно-ослободилачког покрета.

Своју злочиначку замисао усташе нису могли извршити, јер су се у околини Ливна тада нашле јаке партизанске војне снаге: I Пролетерска бригада и друге јединице са нашим Ливањским одредом. Те снаге разбијају Францетићеву Црну легију, стјерују је у Купрес и брзим налетом ослобађају Ливно.

Када је, у лјету 1942, ослобођено Ливно, међу Муслиманима завладала је неописива радост и драгост те се показала велика љубав према Народно-ослободилачкој војсци. Нарочито славље и весеље настало је онда када је успјело замјеном повратити отјеране и мучене људе и жене из сарајевског усташког затвора и један дио из талијанског логора у Задру. Тада наша омладина поче свом ширином да ступа у Народно-ослободилачку војску, како мушкарци тако и дјевојке, па чак и удате жене, често пута као борци, док старији свесрдно прионуше на разне народне послове у позадини. Наши војни руководиоци дивили су се великом броју омладине која се спонтано јављала у нашу војску, а нарочито су упадале у очи дјевојке из угледних кућа које дотада нису имале никаквог тешког и напорног посла, а које су ступале у војску свјесно, да се боре за свој народ. Може се са сигурношћу рећи да у Ливну од муслиманских породица нема готово ни једне која није дала бораца у нашу војску. Просто се натјецало из чије ће заједнице отићи више бораца у војску. Навешћу само неке примјере. Породице Латифића дале су 14 бораца, Бркића 11, Диздара 11 Милака 10, Вејзагића 12, Борића 10, Хоџића 11, Ђефа 8, Кључа 9, Мулића 8, Јелеча 8, Гагића 6, док су породице Хускића, Чизмића, Шехића, Палића, Велагића и друге дале по 4 или 5 бораца. Сви ти борци Ливњаци отишли су добровољно у години 1941, 1942 и у почетку 1943, и боре се у разним нашим бригадама по Босни, Херцеговини, Санџаку, Црној Гори и Србији, као и у нашем Ливањском одреду. Вриједно је нагласити да су ти наши синови отишли у војску када је Хитлер био на врхунцу своје моћи. Ја кроз ове двије године нисам срео никога ко би пожалио што је неко од његових најмилијих пао у борби и што му је не-

пријатељ упропастио имовину. Готово сви су говорили: »Нека је, за то сам се одмах у почетку одлучио!«

Дирљиво је било гледати колико наш муслимански свијет воли народно-ослободилачки покрет и колико му је драга наша војска, када се је она морала пред најездом много јачег непријатеља, октобра 1942, да повуче из Ливна. Готово читав дио града који наставају Муслимани, остао је пуст. Његови становници пошли су са својом војском, са својом дјецом. Преко 1.500 особа кретало је пут Гламоча, не бојећи се никаквих патња од зиме и непогода. Тај пут Муслимана Ливна оставио је неизбрисив траг у души српског народа који им је указао сваку могућу помоћ и пажњу, весео што у борби није остао сам, видећи својим очима први пут у масовном обиму да је ово заједничка борба за заједнички спас.

За вријеме Четврте и Пете непријатељске офанзиве, кренули су са нашом војском чак и наши људи од 55 и 60 година, као И. Алиман, А. Карасмановић и други, не могавши се растати од својих јединица. Заједно с њима подносили су кроз Херцеговину и Црну гору све непогоде и страдања.

Заједно с овим морам напоменути да је и лијеп број Хрвата Ливњака кренуо одмах у народно ослободилачки покрет. Од многобројних истакнутих породица, које су дале по неколико бораца, навешћу овдје Кутлеше, Џалте, Лучице, Мацеље, Брдаре, Крешиће, Јурчиће, Врдољаке и Дроњиће. Данас се може тврдити да су ливањски Угвати на прекретници и да ће они поћи у масама у Народно-ослободилачку војску и Покрет. Данас већ има готово цијелих хрватских села која су народној борби потпуно одана.

Настављајући овим путем, заједно са својом српском браћом која су дала све од себе и са хрватском браћом која приступају овој борби, ливањски Муслимани су тврдо увјерени да ни њихове жртве и патње неће бити узалудне. Ми ћемо се ускоро ослободити и у слободи ћемо наставити да изграђујемо своју ужу домовину, федералну Босну и Херцеговину у нашој новој препорођеној Југославији у којој нам свима лежи спас и будућност. Ово је борба свију нас за подједнаку нашу срећу и задовољство, и зато у њу треба да ступе сви они који воле свој народ и који су за то да народ одлучује о својој судбини.

Сулејман Диздар,
потпретседник Обласног одбора
НОФ-а за Босанску Крајину

Ниједан ратни злочинац неће умакнути праведном народном суду

Одговорност ратних злочинаца за злочина почињена у овом рату јесте новина у међународном ратном праву. Она је први пут дефинисана декларацијом савезничких министара вањских послова на Московској конференцији, а потврђена је закључцима које су донијели премијери трију великих савезничких земаља на Техеранској конференцији. Тиме је она добила право грађанства у међународном ратном праву.

Прошлог свјетског рата ратни злочинци остали су некажњени. Цар Виљем II, свргнут је с пријестоља, преселио је на своје имање у Дорн, мирно живио, шта више, примао царску апанажу, а досаду убијао пилећим дрва, као да се ништа није догодило. Његовим генералима, официрској солдатецији још мање је шта на жао учињено. Њима је дата пуна могућност да свим снагама раде на реваншу и у датим историјским условима, доласком Хитлера на власт, ти вукодлаци се повампирјују и ево у овоме свјетском рату поновно су заиграли куглом земаљском крваво коло, предвођени сулудом мисли свога фирера, као некада Виљема, да као »виша раса« подјарме цијели свијет.

С тог становишта проматрана одлука о кажњавању ратних злочина има за слободољубиве и напаћене народе огроман значај. Њеним спровођењем у живот треба да се искорјени сва та багра и олош фашистички и да се осигура мир. Наши народи су још током овога ослободилачког рата већ многе од ратних зликоваца привели праведном народном суду, али огромну већину очекује заслужена казна тек након побједоносног завршетка рата над хитлеровским поробљивачима и њиховим измећарима. А тај час није више далеко, Заслужној казни злочинци неће умаћи, макар бјежали на крај свијета. *Удружени народи ће их гонити макар гдје се они крили и предати их у руке ослобођених земаља и њихових слободних влада да им народ суди у земаљама и мјестима, гдје су злочине починили.* Радио-Лондон недавно је јавио да је оваквим крвавим гостима у своју земљу забранила улаз неутрална швајцарска република, па чак и Франкова Шпанија.

Нема сумње да су народи Југославије, а нарочито народи Босне и Херцеговине, међу првима који су највише страдали од окупатора и његових измећара. Опљачкана, поплаћена и порушена села и градови, па и читави крајеви наше земље, десетци па и стотине хиљада понижаваних, злостављаних, на најсвијепији начин мучених и поубијаних људи и жена, дјеце и старца у Јадову, Госпићу, Јасеновцу, Старој Градишци, те исти толики број насилно одведених на робијашке радове у Њемачку, — све то вапи за осветом, тражи праведну казну и накнаду штете

од звјерских отимача и њихових домаћих помагача.

С тим у вези Претсједништво АВНОЈ-а трнијело је одлуку о успостављању државне комисије за утврђивање злочина окупатора и његових помагача, а Национални комитет ослобођења Југославије донио је Правилник о раду те комисије. Наш народни парламенат за Босну и Херцеговину (ЗАВНОВИХ), спроводећи у живот одлуке II Засједања АВНОЈ-а, донио је такођер на својој засједању у Санском Мосту одлу-

ку о успостави Земаљске босанско-херцеговачке комисије за утврђивање злочина окупатора и његових помагача као органа државне комисије, па је Претсједништво ЗАВНОВИХ-а именovalo и чланове комисије, која је на првој својој сједници израдила и разасјала упуте за рад обласних, окружних и општинских органа комисије.

Рад појединих органа већ је отпочео, а успјешно ће се моћи извршити само у сарадњи читавог нашег народа. Побједа над непријатељем биће тек онда потпуна када сви злочинци и њихови помагачи буду подвргнути праведном народном суду и кад наши народи добију пуну оштету за уништenu имовину.

И КОД НАС ИМА ХАНПАША...

Из акција VIII Бригаде

»Зар и овдје осма!« — јакнуо је један усташа, када је у борби на Меденом Пољу чуо поклике наших бораца: Напријед, Осма бригада! Засјекле се псима наше јединице; свуда их гонимо као зла савјест — тврдо се смјешка митраљезац Каран.

Борци зазиру од хвалисања, али када су на окупу, знају се распричати о борбама са заносом поновног преживљавања.

На Петровдан је II батаљон дочекао, у засједи, непријатељској колони у селу Липи, на цести Бишањ—Петровац. У тој борби побијено је 145, а рањено 80 шваба и издајца. Уништена су сва возила: 19 камиона, 1 луксузни аутомобил и 1 мотоцикл.

»Чекасмо их тада цијели дан, причају борци II батаљона. Бура је пирила да се срце ледило. Народ каже: кад је у Липи бура, и љети је зима. И тако смо их све до ноћи ишчекивали, бојећи се да тога пута неће ни наићи. Наједанпут се зачу зврца. Прођоше први камиони. Крв ускипи и срце заигра, али морасмо сачекати да цијела колона уђе међу наше чете. А онда их осусмо плотунском ватром из »шараца«. Тада смо први пут употребили енглеске бомбе. Били смо их напунили свише »пуре« (екразита), него што се обичаја, па су страшно праскале. — На мјесечини јасно видиш камион и наједанпут га нема; разнесу га бомбе као кад вјетар згрне прашину на цести. Лете у небо руке и ноге, а по јарцима јук и писка. Многи су поскакали у јарке крај цесте, те су тако збијени и остали; све једни другима упрли ноге у главу. Они из задњих камиона вађа су мислили да су наишли само на нагазне мине, па јурнуше да се законе баш у ону кућу у којој је Срђо са својом десетином био заузео положај. »Деде, Срђане, како си се оно чупао са швабом?« Омладинац Срђан Тртица засмија се од свега срца. »Одабрасмо ту кућу, јер је била свега 3—4 метра од цесте. Швабо упаде изненада и чисто се обезнани кад ме нађе у соби. Одмах полетисмо један на другог; не доспјесмо да пуцамо. Он ме докопа за џепове од хлача и згуди их.

Ја га звизнух кундаком; одмах се је скотрљао на цесту. А пред кућом их још цијели чопор. Само стоје и гледају као тучићи. Један поче кукати: јео, моје четверо дјеце. Ја му довикнух: ми дјецу не убијамо, али за толику нашу побјену дјечицу сви ћете ви платити!«...

Међу последњим акцијама IV батаљона нарочито је успјела засједа 19. августа на артиљеријски тигар дивизион код села Липе. Убијено је 114, а рањено 45 »тигроваца«. Уништена су два топа и заробљена једна кола муниције с пар коња.

Борци о томе причају с радошћу још свјеже побјеле.

»Било је великог тутња. Ноћу се привукосмо баш међу два главна непријатељска упоришта. Још у тами заузесмо положај у грмљу, крај цесте. Кад је зора отсјекла, из грмова су сјале само очи и вршци митраљеза. Дисциплина је била силна. Нико се није сатима макнуо, а све главе стално опрезне као у змија. Управо пред њихов долазак загрми и навуче се са свију страна. А кад нам приђоше, отрже плусак. Они се због крше згомилаше. И тако збијени иду према нама. Галаме, брклаче нешто; навлаче шаторска крила. А ми ошинусмо са свих страна. Почеше кркласти испод коња. Наши се митраљесци силно показаше. Каран одмах, с првим рафалом, скиде осмерицу с топа. А кад се повукосмо према Црном Врху, дочека нас омладина трију села. Народ је већ био чуо за наш успјех и послао нам толико хране да је нисмо могли одмах изјести. Уз коло се пјевало и славilo. А командир I чете који је био теже рањен, не може одољети, него сиђе с носила, па право у коло.«

Тако борци међу собом често оквиљују утиске и радо причају, нарочито о јунаштву својих другова. Зато и прозваше Саву Пакшића, једнога од својих најбољих митраљезаца, поносним именом Ханпаша. »На четним конференцијама читали смо о совјетском хероју Ханпашу и одмах се сложисмо да Саву тако зовемо. Јер и код нас има још каквих Ханпаша!«...

СРЕСКА КОНФЕРЕНЦИЈА НОФ-а ЗА КЉУЧ

Народ прихвата НОФ као своју истинску политичку организацију

Стварање Народно-ослободилачког фронта наишло је на велики одјек код народа кључког среза. Ту, гдје је у почетку устанка запријетила опасност да ће доћи до истребљења народа — данас се ствара јединствена политичка организација. Огромна већина народа на том срезу, Муслимани и Срби, постали су носиоци новог политичког програма, нове народне демократије.

То је најбоље показала среска конференција НОФ-а одржана 21 августа о. г. Око 80 делегата са читавог среза сакупило се да ударе темеље новој организацији. Конференцију су сазвали чланови Обласног одбора НОФ-а са кључког среза. Отворио ју је члан Обласног одбора НОФ-а хоџа Зукановић.

Послије реферата о значају НОФ-а кога је одржао друг Богдан Пећанац, и реферата о начину организовања НОФ-а, развила се дискусија. У дискусији је учествовао велики број делегата, угледних људи са среза, затим чланица Антифашистичког фронта жена и претставника кључке омладине. Сви су они подјачали потребу стварања организације и давали предлоге. На крају је донесен јединствен закључак да се одмах приступи одржавању општинских конференција на којима ће се народу протумачити значај и улога НОФ-а, а

затим приступити изборима одбора НОФ-а по селима.

Одмах послје среске конференције, отпочело је по свим општинама одржавање конференција. Те конференције, својом живошћу и масовношћу, најбољи су доказ одзива народа у НОФ. Тако је, на примјер, на општинској конференцији у Врхпољу присуствовало око 3000 Муслимана. Конференције на осталим општинама биле су исто тако широке и живе. Народ овог среза манифестовао је кроз ове конференције своју приврженост народно-ослободилачкој борби, и своје приступање Народно-ослободилачком фронту.

Таква организација биће носиоца политичког живота и на рибничкој општини чији делегат, сиједи старац, радосно и поносно прича о томе како су сви синови тога краја у војсци. Она ће још више убрзати започето приступање народно-ослободилачком покрету Муслимана врхпољске општине. Она ће докрајчити четничка роварења по ситничкој и соколовачкој општини.

Народ зна да кроз НОФ остварује своја демократска права, убрзава побједу, да тако даје одговор политичким нападњацима те гради и учвршћује своју младу државу.

ОКРУЖНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ПРЕТСТАВНИКА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ОДБОРА ЗА ПОДГРМЕЧ ПО ПИТАЊУ ИСХРАНЕ НАШЕ ВОЈСКЕ

29 августа, Окружни НО одбор за Подгрмеч сазвао је окружну конференцију претставника НО одбора, сеоских, општинских и среских, на којој су узели учешћа и претставници војно-позадинских власти и патриотских организација жена и омладине. Конференцију је присуствовало 220 делегата из 136 села, а сазвана је по питању исхране наше војске, специјално по питању организације прикупљања намирница за исхрану војске.

На конференцији су прочитана два реферата: реферат о политичкој и војној ситуацији у свијету и код нас одржао је друг Шефкет Маглајић, секретар Обласног НОО-а, а реферат по питању исхране наше војске друг Слободан Радишић, члан Окружног НОО-а.

Присутни делегати саслушали су оба реферата пажљиво и са великим интересовањем, а онда се развила врло жива и по својим резултатима необично плодна дискусија, која се често претварала у праву манифестацију и спонтан излив љубави народа према његовој војсци и његовој побједоносној борби.

Нарочито живог учешћа у дискусији узели су делегати сеоских и општинских НОО-а који су у свакодневном и најближем додиру с народом, па су зато најбољи израз народног расположења и његових жеља. Из њихових говора није избијала само љубав народа према нашој војсци и његова чврста

ријешеност да је помаже и заједно с њом истраје до побјеле, него уз то и једно здраво разумијевање за потребе војске и за појачан организован напор да се она обезбједи свим што јој је потребно и што јој народ може дати за што успјешнију борбу.

Јасно се могло видјети како ти претставници наше нове власти постојано и чврсто израстају у народне организаторе, руководиоце и истинске тумаче народне воље.

Кад је изнесен прорачун колика количина хране треба да се дадне за војску за један мјесец, већина окупљених одборника изјавила је да ће ту количину прикупити и прије одређеног рока.

Посебна пажња посвећена је питању, како да се уклони нередовна исхрана војске којој је било узрок свакодневно сакупљање хране, па се дошло до закључка да се одједном искипи количина хране колика је потребна за један дужи временски рок и да се војсци онда издаје сједовање из магацина.

Друг Алекса Тртица, члан Окружног одбора УСАОЈ-а, обећао је, испред омладине, да ће се омладина Подгрмече свим силама заузети за сваку помоћ по питању исхране војске и поменуо је досадашње напоре омладине у томе раду, када су омладинске бригаде Подгрмече, зимус, преносиле на својим леђима све потребно жито за војску и ударнички се такмичиле у жетви.

Претставница АФЖ-а, у име жена, изразила је исту спремност и одлучност жена Подгрмече да помогну своје народне власти у раду око прикупљања хране за војску.

На крају је донешен закључак, да се одмах пређе на прикупљање хране за први временски период, да се та кампања заврши до одређеног рока и да се о овим одлукама обавијести народ на општинским и сеоским конференцијама.

Конференција је завршена спонтаним усклицима Народно-ослободилачкој војсци, маршалу Титу, Националном комитету и федеративној демократској Југославији.

УДАРНИШТВО КОЗАРСКЕ ОМЛАДИНЕ У ОВОГОДИШЊОЈ ЖЕТВИ

По завршетку жетве на Козари, шест козарских пољопривредних радних бригада одржале су прво савјетовање, да би се, на основу искустава стечених на жетви, дале смјернице за будући рад. Изнесени резултати рада показали су, да је омладина Козаре, кроз својестан ударнички рад, у потпуности извршила обавезе и обећања која је наша омладина дала на свом Другом конгресу, завјетујући се да ће појачати, на сваком пољу, свој рад за извојевање коначне побједе.

Кад је почела жетва на Козари, омладинске радне бригаде Козаре ударнички су кренуле на рад око жетве, проводећи дане и ноћи на пољима Козаре. Без прекида су желе, преносиле жито преко Уне, косиле ливаде по селима Козаре, прикрадале се и желе њиве око непријатељских упоришта, често ометане и непријатељском ватром, а поред свега тога, још су налазиле времена за културно-политички рад и забаву.

Нарочите успјехе и популарност у народу, стекле су косачке чете формиране у појединим радним бригадама. Неке чете биле су састављене од самих жена и дјевојака, а створене су и пионирске косачке чете.

Поред омладинки, у козарским радним бригадама има и много жена, и управо је дирљиво како се ове, често и старије жене, такмиче у жетви с правим омладинским ударништвом и жаром.

У овогодишњем раду на жетви, омладина Козаре дала је примјере правог ударничког рада.

Трећа дубичка бригада Зоје Космодемјанске, која је за досадашњи ударнички рад добила прелазну заставицу II окружне конференције, извела је три масовне акције у жетви. Кнежички батаљон жео је поред саме пруге, а радна чета села Тукључани, са своја 32 члана, у три акције ужела је 17.882 снопа, другарица Анђа, за 6 сати, повезала је 1200 снопова. Чета села Мирковац, са 32 члана, пожелала је за дан 3.191 сноп.

Косачка чета села Дворишта, са 45 чланова, укосила је 6 вагона сијена, а

Културно-просвјетни живот и рад у нашим јединицама

— Имамо културни одбор. Донијели смо одлуку да цепен новине излазе сваких десет дана — каже комесар батаљона и показује други број цепних новина. Ту је грубом простом руком нацртана партизанка с Пушко-митраљезом и крај ње пише: »Другарица Анђа је наш пушкомитраљезац који је у акцији заштитио отступницу, а наши другови мисле да другарице«... Преврћемо даље. »Наш кухар Ђоко је у нашој чети од почетка устанка. Кувао је и дању и ноћу. Никад нисмо били гладни. Он је ноћу, уз казан, научио читати и писати«... Нижу се даље странице са цртаним разнобојним словима која говоре о раду и животу у четама њиховог батаљона.

— Е, да си синоћ дошао чуо би наше »усмене новине« — каже један борац, члан културно-просвјетног одбора.

— Мирко је читао своју pjesму о Бањој Луци; фина је.

— Метнули смо и оно о Корчагину, наставља други.

— И моја је причка читана — трећи ће.

— Фине су биле наше прве усмене новине, кратке, али добре. Послије смо пјевали.

— Приредба нам неки дан није успјела. Мало је свијета било; али смо имали доста тачака.

— Доће други пут више. Док свијет сазна.

Тако се хвале другови на конференцији својим радом и својим успјесима. Један другом отимају ријеч. А мало

прва пионирска косачка чета из села Грбаваца броји већ 60 чланова.

Омладина Турјачког и Подградачког батаљона XIII Градишке бригаде жела је усташке њиве у Шимићима и под митраљеском ватром непријатеља износила пожњевено жито.

Орловачки батаљон Приједорске бригаде жео је 2 дана и 2 ноћи поред самог Приједора, на домаку усташко-четничких митраљеза и њемачке артиљерије.

У раду су се нарочито истакле већ поменута Трећа дубичка бригада и Десета радна бригада Миле Међаве.

У току жетве формирана је Седмнаеста костајничка омладинска радна бригада и због свог пожртвованог рада, предложена је да добије назив ударна. У тој бригади, нарочито се истакла омладина Мила Јањуз из Стригове која је узела 12 метара и 56 кила жита.

Међу најбоље ударнице на Козари спадају, такођер, омладинка Драгиња Врсајко, командир радне чете, жена Драгиња Котур и 43-годишња Љуба Зец.

Често пута, упркос опоменама, омладина се смјело залијетала у њиве поред самих швапских бункера и упоришта, па ако већ није могла извући жито, она га је палила.

Тако је, ове године, омладина Козаре ударнички жела жетву побједе.

прије сам чуо да их је сјајно расположило »Шаливо четно вече«, које је приредила Пчета. У »Врапцу« су окитили своје кошоводце за вријеме »фертутме«. Милан је »опричао« како су »неки« у Сани скупљали »огледалца« и »ђинђувице« за своје дјевојке. Онда још једна слична прича и на крају »Шта ко жели?«

— Е, то је нешто било. Пуцали смо од смијеха.

— Почело је код нас, дивота једна. Три године ми већ ратујемо. Научили смо како треба...

Један извјештај говори: »кроз задњих 15 дана научено је посљедњих 12 другова читати и писати.« За посљедњих 15 дана научили читати! Просто невјероватно. Али то још није све. Они писменост подижу на виши степен. Свауда је развијено колективно читање краћих прича из партизанског живота. »Иља Мурамец долази«, »Сибирка«, »Ханпаша« и друге постале су приче наших чета. Препричавају се приче из борби и живота наших бораца. Још ту додјемо препричавање филма о другарици П. Истина, тај »причајући« живот није узео нигдје организован карактер, што ће се измјенити, јер се већ мијења и схватање о значају »приче« у четама. Ни материјала ту нема много за избор, али што има довољно је, ако му се да мјеста у животу наших јединица. Схваћамо ми добро што су владе и режими у старој Југославији учинили да у нашој земљи буде што мање писмених људи, а још боље схваћамо да ми градимо нову Југославију. Градитељи нове Југославије јесу и биће они који се данас, с пушком у руци, боре за њену слободу. Ми добро знамо што значи не учинити ништа или готово ништа да би се ликвидирала неписменост. Ко ће нама бити гаранција да ће фабрике одјеће дати онолико одјеће колико треба нашем огољелом народу, циглане онолико цигле колико нам треба, фабрике обуће онолико ципела колико нам треба итд. итд., ако не они који учествују данас у овоме рату за слободу. Ми знамо, ми врло добро знамо шта би нас снашло ако ове људе који проводе ноћи у блату и неспавању, у глади и босотињи, људе који су спремни свакога часа да гину за слободу своје домовине, ако те људе, те див-јунаке не научимо читати и рачунати. Ради тога и свега другога ликвидација неписмености и подизање писмености на један виши степен добија у нашем културно-просвјетном раду првостепени значај.

Оскудица »учених људи« у нашим јединицама довела је до тог да су предавања из научне области занемарена. Ријетко се гдје у четама и батаљонима почело једним редом — системом: сунце, земља, постанак живих бића, човјека, развитак друштва; читају се вијести и спомињу се борбе у Македонији и Словенији, на Брачу и Хвару, на Дунаву, Тиси, Марни и Висли. Мапа нема. О Губцу се pjesме пјевају, а исто-

рија се не поставља у културно-просвјетни рад; бројно стање јединица расте, исхрана је све компликованија, статистике потребније, рачун се заборавио (ко га је учио) или се ни знало није, а у четама се не рачуна; о СССР-у борци хоће да знају што више, о унутрашњем животу, о животу дјеце, жена, омладине, о колхозима и фабрикама, а о томе се мало прича, па и оно што се каже опште је, штуро, неувјерљиво. Дати у културно-просвјетном животу у нашим четима и батаљонима мјеста за теме из научних области, научити све четири рачунске радње, набавити мапе Југославије, Балкана, СССР-а, итд., прећи постанак земље, живих бића, развитак друштва — може се свршити и без »учених људи«. А то је неопходно за пуни културно-просвјетни живот и то могу да свршавају сви наши комесари батаљона, па понегдје и комесари чета.

У нашим четама већина је омладине. Она у овој тешкој борби хоће pjesме, радости, игре, весеља. Има тога у свакој јединици, но врло често ту управља прст спонтаности. Исте игре, исте pjesме чућеш непрекидно. Друштвених игара: шаха, погађања, штафетног трчања, троскока, фудбала, плеса итд. нема у нашим јединицама. Шах је најомиленија игра Црвене војске. То ће она постати и код нас. Фудбал, тенис, одбојка су биле игре које је само могла жељети омладина радника и сељака. Кроз данашњу борбу ми остварујемо и ту жељу и већ данас, уласком у градове, нужно је прикупљати сав материјал који ће чинити радост и весеље свима онима који се већ трећу годину знају радовати само онда кад јуришају, газе преко мртвих фашиста. Унесимо у живот бораца већ сада свега онога што им чини весеље и радост. Ми смо млади, ми то можемо, ми хоћемо да се веселимо, играмо и радујемо.

Војно-политички рад без културно-просвјетног рада јесу кости без меса, голо окресано дрво. Међу војно политичке часове треба уметнути игре и pjesме, научних реферата, нешто из живота у Совјетском Савезу, читање, писање, рачунање итд., а то ће значити једну новину у раду, освјежавање бораца, појачање њихове снаге, значајно окитити цвијећем окресано дрво.

Стога нам се нужно намеће потреба да се у cjелокупни војно-политички рад уклопи културно-просвјетни рад из свих области дјеловања. Систем тога рада и cjелокупног рада наших јединица мора постати систем такмичења. Такмичићемо се ко ће имати више писмених, ко боље чита усмене новине, ко љепше игра и слично уз остале тачке из војничког и политичког дјеловања, такмичиће се чета са четом, батаљон са батаљоном. Такав рад даће живота и политичком и војничком раду, — нићи ће нова снага код наших бораца.

Дмитар Бајалица

Лажни маневри бугарске владе

У свом коментару поводом става хитлеровске бугарске владе ТАСС, између осталог, каже:

»Као што је познато, 26 августа изјавила је бугарска влада, да је Бугарска донијела одлуку о својој безусловној неутралности. У многобројним коментарима стране штампе подвучено је тачно да је та изјава бугарске владе била проузрокована новом ситуацијом насталом услед тога што је Црвена армија задала њемачким трупима на јужном сектору совјетско-њемачког фронта нове тешке ударе који су довели цијело балканско крило хитлероваца у опасност потпуног и коначког слома. Побједе Црвене армије и савезничких трупа у западној Европи, које су довеле Њемачку на руб пропасти, изазвале су у Бугарској пораст активности опозиције против прохитлеровске политике владе Багријанова. Забринута и поплашена новим погоршавањем ратног положаја Нијемаца и повећавањем политичке активности опозиционих кругова, влада Багријанова извршила је маневар са циљем да умири јавно мњење у Бугарској, које је незадовољно сталном сарадњом владе Багријанова са Хитлеровом Њемачком...

Треба истаћи да је бугарска влада погазила и да и даље гази своју изјаву још од првог дана. Познато је, да се њемачки оружани бродови и даље налазе у бугарским водама Дунава и бугарским црноморским лукама, а бугарска влада и не мисли да интернира те бродове и њихове посаде. Бугарске трупе, као да ништа није било, настављају заједно с хитлеровским окупаторима борбу против јуначке НОВЈ као и против грчког народа на грчкој територији окупираној од стране Бугара. Бугарска је влада дала њемачким трупима у Бугарској пуну могућност да одлазе са својим оружјем и спремом. Један дио њиховог оружја и спреме који Нијемци не могу да извезу, бугарска влада прима на рачун отплате њемачких трговачких обавеза...

Лажни маневри бугарске владе осуђени су на пропаст, — завршава ТАСС-ов коментатор.

Изабран је одбор НОФ-а у Врпољу

Послије формирања обласних и других одбора НОФ-а, почели су избори и нижих одбора Народно-ослободилачког фронта за Босну и Херцеговину. Тако је, 1 септембра о.г., у селу Врпољу, срез Кључ, на позив претставника народне власти, омладине и жена позват народ на збор.

Народ је уочио важност оснивања НОФ-а, па се у већини одазвао, знајући да ће се, на тај начин, спасити од истребљења и извојевати слободу. Народ је схватио да у одбор треба да уђу најбољи синови наше земље и најактивнији радници, па је, према томе, створио и изабрао себи одбор, у који су ушли: претсједник Синановић Дервиш, трговац, потпретсједник Самед Омановић, хоџа, секретар Караџић Јуноз, учитељ, благајник Ибрахим Џафић, канцеларијски радник.

Нијемци пред катастрофом

За посљедњих једанаест дана великих победа руских снага, под водством генерала Малиновског и Телбутина, нанесени су њемачкој војсци тешки губитци. Само у погинулим и заробљеним Нијемци су изгубили 418.000 војника. Ово је једна од највећих катастрофа која је задесила Њемачку у овом рату. Заробљено је 208.000 људи, од којих је половина Нијемаца. Међу заробљеним налази се 8 њемачких генерала. Међу 210.000 мртвих нађене су лешине једног заповједника корпуса и шест команданата дивизија. Нијемци су претрпјели огромне губитке у ратном материјалу.

Трупе II Украјинског фронта, разбивши њемачку групацију која је бранила сјеверне прилазе Букурешта, ушле су у румунску пријестолницу и продужују своју побједоносни марш према Југославији и Мађарској.

Црвена војска очистила је сјеверну обалу Дунава, од Ђурђева до ушћа. Цијела делта Дунава налази се сада у руским рукама. Руси су прешли Дунав и стигли до бугарско-румунске границе.

Разбијени су напади Нијемаца сјеверозападно од варшавског предграђа Праге. Такођер су одбијени напади не-

пријатеља западно од Шаулаја у Литванији.

Америчка Прва армија прешла је белгијску границу на двије тачке и ослободила Монс. Ослобођен је и стари град Турне. Француски радио јавља да су Американци, у свом даљем напредовању, заузели град Седан. Још даље на југу америчка Трећа армија надире дуж 100 км. дугачког фронта и приближују се Сигфридовој линији. Ова армија стигла је до посљедње веће водене препреке ријеке Мозел прије њемачке границе. Друге снаге напредују према Лилу.

У јужној француској савезничке снаге, напредујући источном обалом Роне, приближиле су се на 8 км. испред Лиона. Сјеверозападно од овога града Савезници су прешли ријеку Ен. Јавља се са швајцарске границе да су се канадски падобранци спустили јужно од Белфора.

У Италији VIII Армија продрла је 7 км. у Готску линију на фронту широком 30 км. и напредовала сјеверно од Фиренце. На сјеверу америчке трупе надиру преко Алпа, јужно од Торина. У извјештајима, примљеним са швајцарске границе, јавља се да Нијемци евакуишу пограничне градове.

Обустављена непријатељства између Финске и Совјетског Савеза

Јутрос рано фински радио је објавио да су се Финска и Совјетска Унија споразумјеле да убустане непријатељства дуж фронта који држи финска војска, почевши од јутрос. Претсједник Манерхајм издао је потребна наређења.

Фински радио је објавио да је Финска раскинула односе са Њемачком и да је Нијемцима саопштено да ће бити разоружани и предати Савезницима као заробљеници, ако се не повуку до 15 септембра.

Ово је учињено као одговор на постављене услове за примирје од стране Москве.

Јучер је у Москви речено да ће Руси потпомоћи Финску при разоружавању Нијемаца ако Нијемци не напусте земљу прије 15 септембра.

Извјештава се да је данас заповједник њемачке војске у Финској већ обећао да ће изићи из Финске прије постављеног рока.

У Москви се каже да ће Нијемци бити у стању да извуку своје трупе из Финске, али ће морати оставити велики ратни материјал, као панцере, тенкове „Тигар“ и друго тешко наоружање.

Одлука Финске да изиђе из рата дошла је као тежак ударац за њемачки народ. (Лондон)

ТЕЖАК ПОЛОЖАЈ НИЈЕМАЦА НА БАЛКАНУ

Лондонски „Тајмс“ пише слиједеће: »Нијемци ће ускоро бити протјерани са Балкана. Не само што заузећем Плоештија, које је постало дефинитивно услед пада Букурешта, неће више Нијемци добивати нафту из Румуније, него су Нијемци изгубили још неколико дивизија. Зато је са предајом бугарске и приступом Румуније на страну Са-

везника онемогућена окупација Балкана од стране Нијемаца. Нијемцима сада не преостаје ништа друго него сама Мађарска, а и она се труди да се извуче из рата.

Са падом Трста и Љубљане у савезничке руке, започиће борбе у самој Аустрији и Мађарској.

(Лондон)

Савезници освојили главни град Белгије

Према најновијим вијестима, савезничке трупе су данас ушле у Брисел, главни град Белгије.

Америчке снаге и снаге унутрашњег фронта Француске ослободиле су Лион.